

JOGALKOTÁS.

Uj jogszabályok.

A tagosítási és egyéb birtokrendezési ügyekben követendő eljárás tárgyában kibocsátott 1935. október hó 31. napján hatályba lépett 34.700/1935. I. M. számú rendelet. (B. K. 249. sz.)

A tagosítási eljárás a földmívelésügyi miniszter által foganatosítandó *közigazgatási eljárással* indul meg és célja annak előzetes megállapítása, hogy melyek a község határának a tagosítási eljárásba bevonható területei és vajjon a tagosítás a községre hasznos és célszerűen keresztülvihető-e? E közigazgatási eljárás foganatosítását bárki kérheti, aki a tagosítandó területen fekvő valamely ingatlan tényleges birtokosa és telekkönyvi tulajdonosa. A *kérvényt* a földmívelésügyi miniszterhez kell intézni és annál az illetékes törvényszéknél kell beadni, melynek területében a tagosítás alá kerülő község van, egyidejűleg igazolni kell azt, hogy a tagosítást kérő 100 P. *biztosítéket* bírói letétbe helyezzen. A földmívelésügyi miniszter a biztosíték összegét kérelemre méltányos esetben mérsékelheti vagy el is engedheti. A kérvényező aláírását a községi előljáráóság láttamozza, vagy a közjegyző hitelesíti. A kérelmet indokolni kell, a kérelmezőnek pedig a telekkönyvi betét A. és B. lapjának hiteles kivonatát másolatával és hatósági bizonyítvánnyal kell igazolnia, hogy a tagosítani kért terület valamely ingatlanának tulajdonosa és egyszersmind annak tényleges birtokosa. A törvényszék a kérvényt vagy felterjeszti a földmívelésügyi miniszterhez vagy hiánypótlás végett visszaadja.

Ha a földmívelésügyi miniszter a felterjesztett kérelmet tárgyalásra alkalmasnak találja, úgy a községbe tárgyaló *bizottságot* küld ki és a helyszíni tárgyalás határnapjáról és céljáról hirdetményt bocsát ki, melyet a község és a szomszédos községek előljáráóságai a szokott módon közzétesznek. A kitűzött határnapon a tagosítást kívánók és ellenzők a megjelent érdekelt birtokosok fejszám szerint számított szököbbségével egy-egy gazdasági szakértőt választanak feltéve, hogy ilyen szakértő személyében már előzőleg meg nem egyeztek. A helyszíni tárgyalásokon az érdekelteket ügyvéd is képviselheti. A bizottság bejárja a tagosítandó határt vagy határreszt és észlelései, valamint az illető terület népességi, birtoklási és termelési viszonyairól beszerezett adatai és térképei alapján a vélemények és ellenvélemények meghallgatása után indokolt véleményt nyilvánít arról, hogy a község határának mely területei tagosítandók, illetve abból melyeket kell kivonni vagy kizárni, — hogy a tagosítás szükséges-e, hasznos és célszerűen keresztülvihető-e a község határának az eljárásba bevonható egész területére vagy annak csak egy részére, a tagosítás vázlatos tervét hogyan kellene megállapítani, szükséges-e és hol községi legelő létesítése, kívánatos-e az elhelyezkedés előtt bizonyos út- és vízrendészeti vagy talajjavítási munkálatok foganatosítása, milyen terület-cserék szükségesek és végrehajthatók-e, a szökök nem akadályozzák-e a tagosítást, az erdősítésre kijelölt területek kinek illetményébe volnának kiosztandók, hogy az együttes tagosítás mely községekre, illetve azok mely részére kívánatos és lehetséges, valamint az ezekkel kapcsolatos kérdésekről. A bizottság vezetője e megállapításait, véleményét és a netáni ellenvéleményt jegyzőkönyvbe foglalja és a földmívelésügyi miniszternek haladéktalanul bemutatja.

A földmívelésügyi miniszter a bemutatott adatokat az *állandó gazdasági szakbizottsággal* közli, melynek előadója rendszerint a tárgyaló bizottság vezetője. Majd az *állandó gazdasági szakbizottság* véleménye és javaslata alapján határoz a felmerült kérdésekben és tá-

jékoztatást nyújt a tagosító bírói eljárással előreláthatólag felmerülő összes költségekről és a munkálatok elvégzésének időtartamáról. *Véleményezőleg nyilatkozik*, hogy a tagosítás miképpen volna legcélszerűbben keresztülvihető és hogy a tagosítani kívánt szomszédos községek együttes tagosítását célszerűnek találja-e.

A tagosításba nem vehetők be a községi belsőségek, a községi határból kivált majorsági birtokok, állandó épületekkel ellátott nagyobb tanyás birtokok, különleges gazdálkodásra (alagcsövezés, öntözés, vízhasznosítás, tógazdaság stb.) berendezett nagyobb területek, vasut, árvédelmi töltések, csatornák, őrházak. A tagosításba *csak a tulajdonos beleegyezésével vagy tiltakozása hiányában vonhatók* be oly területek, melyek a rajtuk folytatott mezőgazdasági üzem mellett önálló tagoknak tekinthetők, vagy egységes gazdasági területet alkotnak, községi belsőségekkel összefüggő bekerített külbirtokok, belterületen kívül fekvő belsőségek és velük összefüggő külbirtokok, szőlő, gyümölcs-, komló- és fűzfatelepek, homok-, kavics-, agyag- és kőbányák, bányatelepek, ásványvízforrások, ipari és gyártelepek, malmok, rév- és vámhelyek a fenntartásukra szükséges területekkel és a földbirtokrendezés során juttatott területek. A tagosításból *kizárhatók* a község határához tartozó erdők, legelők, havasi területek.

A földmivelésügyi miniszter határozatában a tagosítást hasznosnak és célszerűen keresztülvihetőnek jelentette ki, határozatát a tagosító bírói eljárás folyamatba tétele céljából közli az igazságügyminiszterrel. Az igazságügyminiszter a földmivelésügyi miniszter határozatának kézhezvétele után azt az illetékes törvényszéknek küldi meg és egyidejűleg közli a törvényszékkel, hogy a *Tagosítási állami alapban* az eljárási költségek előlegezésére van-e fedezet, vagy nincs. Ha a szükséges fedezet rendelkezésre áll, a törvényszék a tagosítási eljárást megindíthatja. Ha a szükséges fedezet rendelkezésre nem áll, a törvényszék az első helyen megnevezett kérelmezőt erről azzal értesíti, hogy a bírói eljárás megindítása arra az időpontra marad, amikor a szükséges fedezet rendelkezésre áll.

A tagosítási eljárás önálló vezetésére a törvényszék egyik bíróját küldi ki. A bíróság az eljárás megindítását közlő végzésében a tagosítás megengedhetősége kérdésének tárgyalására a helyszínre határnapot tűz és arra a község érdekelt birtokosait hirdetményyel idézi meg. Az érdekeltnek szavazási lajstromba felveendő szavazatokkal döntenek a tagosítás elvégzése vagy el nem végzése tárgyában és amennyiben a földmivelésügyi miniszter a tagosítás birtokrendező mérnöki munkálatait nem a saját, vagy az állam műszaki közegével kívánja végeztetni, úgy nyilatkoznak a birtokrendező mérnök személye tekintetében. Az eljáró bíró az általa meghallgatott felek nyilatkozatait és az általa beszerzett adatok alapján a törvényszék a tagosítás megengedhetősége felől ítéletet hoz. A bíróság a tagosítást megengedi, ha a tagosítást kívánók birtoka a község tagosítandó területének egynegyed részét teszi ki. Az egynegyed rész területi kiszámítása tekintetében a földadó kataszteri adatok irányadók. A tagosítandó területen fekvő állami, törvényhatósági és községi vagyon, közalapítványi javak, a közintézetek, a gyámság és gondnokság alatt lévők birtoka a tagosítást kívánók birtokához számítandó, úgyszintén azoké is, kik a tárgyaláson meg nem jelentek. A törvényszéknek a tagosítás megengedhetősége tekintetében hozott ítélete ellen az ítéletáblához fellebbezésnek van helye. A Kúriához felülvizsgálati kérelemnek csak akkor van helye, ha az ítéletábla az elsőbírói ítéletét megváltoztatta.

Ha a tagosítást megengedő ítélet jogerőre emelkedett, és a tagosító érdekelttség birtokrendező mérnököt választott és a földmérési felügyelőség a törvényszék megkeresésére akként nyilatkozott, hogy a mérnököt alkalmasnak találja, a törvényszék a további eljárás foga-

natosítása iránt intézkedik. A továbbiakban végzendő *előmunkálatok* főbb feladatai: a tagosítandó terület határának tüzetes megállapítása és leírása; a tagosítási eljáráshoz rendelkezésre bocsátott földmérési munkálatok kiegészítése és a tagosítás céljaira való előkészítése; a beclslés és az előmunkálatok hitelesítése.

A földmérési alapmunkálatokat a község új részletes felmérésének adatai illetve ennek nem létében a régi e célra alkalmas felmérési munkálat adatai alapján kell elkészíteni. Ahol a tagosítás céljaira alkalmas földmérési alapmunkálat nincs, ott a tagosítási előmunkálatok megindítása előtt a részletes felmérés iránt is intézkedni kell. Az eljáró bíró a beszerzett telekkönyvi, háromszögelési, felmérési, közuti, vasut, és ármentesítő társulati adatokat a birtokrendező mérnöknek a munkálatokba való bevezetés alkalmával kiadja. A tagosítás alatt álló területekre nézve az eljárás folyamán felmerülő határ- vagy megyeigazítási és sommás visszahelyezési vitás kérdések felett a járásbírószági eljárás szabályai szerint külön tárgyalást tart és első fokon önállóan ítél. E kérdések a tagosítás menetére halasztó hatályal nem bírnak.

Az eljáró bíró az előmunkálatok megkezdésére a helyszínére határnapot tűz, melyre az érdekelteket hirdetményileg idézi meg. Ezen az *első tárgyalási határnapon* az érdekeltek feleknek az eljárás további folyama alatti képviseletét rendezi oly módon, hogy *három csoportot* alakít, azokból a község határában lakó birtokosokból, akiknek ingatlana 5 holdnál kevesebb, akiké legalább 5 hold, de 50 holdnál kisebb és a község határán kívül lakó azokból a birtokosokból, kiknek ingatlana 50 holdnál nem nagyobb. A csoportok egy, legfeljebb két *képviselőt* kötelesek választani. Az ennél nagyobb ingatlanok birtokosai saját egyéni képviseletükről kötelesek gondoskodni. Képviselőül ügyvéd is választható. Ha a csoportok a képviselő személyében meg egyezni nem tudnak, úgy az eljáró bíró képviselőül az egyik birtokost kinevezi, ki a megbízást 10—200 P-ig terjedhető pénzbírság terhével elfogadni köteles. A csoportok képviselőinek jogköre bírói határozatok és értesítések kézhezvételére, a szerződésnek a birtokrendező mérnökkel való megkötésére, ennek kinevezése esetén a vonatkozó bírói határozat elleni felfolyamodás beadására és a tagosító érdekeltség között létrejött egységek esetén az egységek aláírására is kiterjed.

A *birtokrendező mérnökkel* kötött szerződésnek a munkák mennyisége, minősége és kiviteli módja tekintetében a rendeletben foglalt szabályokkal nem szabad ellentétben állnia. A szerződés érvényéhez a törvényszék jóváhagyása szükséges. A jóváhagyó végzés jogerőre emelkedése után az eljáró bíró a *bizalmi férfiak megválasztására* és a *birtokrendező mérnök bevezetésére* tűz ki határnapot. A birtokrendező mérnök a tagosítandó terület határvonálát a bizalmi férfiak közreműködése mellett bejárja, *elhatárolási jegyzőkönyvet* vesz fel, ennek megtörténtéről a törvényszéket értesíti, mire az eljáró bíró a jegyzőkönyv felülvizsgálására tűz ki helyszíni tárgyalást.

Az előmunkálatok során nem foganatosított mérések eszközlése céljából a mérnök ezután kiegészítő méréseket végez, majd azok felülvizsgálata után, mihelyt a beclslési vázlatot és beclslési jegyzéket elkészítette, az eljáró bíró a *becslő bizottsági tagok* megválasztására és a *becslés* megkezdésére tűz ki határnapot. A beclslési eljárás során a *minőségi osztályok* állapíttatnak meg és a *minőségi osztályba sorozás* történik meg. A minőségi osztályok és a mintaföldek előzetes és a helyszínen történő felállításánál, valamint a pénzbeli egyenérték egyidejű megállapításánál az érdekeltek felek megjegyzéseiket szóval előadhatják. Az egyes földrészletek minőségi osztályba sorozásánál azonban a bizottsági eljárásba beleszólásuk nincs. A beclslési eljárás befejezése után az eljáró bíró a helyszínére kiszáll, a beclslési munká-

latot a becslobizottság és a felek jelenlétében felolvastatja és közszemlére kitéti. A részletes becsléssel meg nem elégedő érdekelt felek jegyzőkönyvbe vett észrevételeinek felülvizsgálására *felülvizsgáló bizottságot* alakít, mely a részletes becslést teljesítő bizottság elnöke illetve tagjai között felmerült véleménykülönbségeket is felülvizsgálja. A bizottság a felszólalásokat a helyszínen haladéok nélkül megvizsgálja és feleltetik határoz.

Ezután a birtokrendező mérnök a területszámítási jegyzőkönyvben a területeket *minőségi osztályonként* kiszámítja és az osztályonként összegezett területeket minden dűlőben becsértékükre átszámítja, az *alapbirtokkimutatást* és az *azonosítási jegyzéket* elkészíti. Az előmunkálatok folyamán a telekkönyvezett tulajdoni állás és a tényleges birtoklás között fennforgó eltéréseket az érdekelt felek meghallgatása útján megállapítja, azoknak a rendeletben körülírt részét saját hatáskörében ellátja, a többi esetet bírói elintézésre előkészíti. Az így elkészített birtokváltozási okiratok jegyzéke és a tényleges birtokosok jegyzéke alapján az eljáró bíró a felek kérelméhez képest *kérvénypótló jegyzőkönyvet* vesz fel.

Ha ilyen kérelmet sem a birtokrendező mérnök által, sem az eljáró bírónál nem terjesztettek elő, vagy tényleges birtoklás sem okirat, sem a közbeeső telekkönyvön kívüli szerzők nyilatkozata által nem pótolhatók, úgy az eljáró bíró a jegyzőkönyv felvételét mellőzi és az eseteket a *tényleges birtokosok jegyzékébe* vezeti át. Amennyiben kérvénypótló jegyzőkönyvek vétettek fel, ezeket a telekkönyvi hatóság soronkívül elintézi. Ha a telekkönyvi tulajdonos a tényleges birtokos tulajdonosi bejegyzése ellen észrevételt tesz és a kereset elbírálása a törvényszék hatáskörébe tartozik, úgy az eljáró bíró az alaposnak mutatkozó, vagy bejegyzési igény érvényesítésére irányuló keresetet a tényleges birtokos kérelmére jegyzőkönyvbe veszi és a kereset szabályszerű tárgyalása végett a jegyzőkönyvet a törvényszéknek megküldi. Egyben utasítja a mérnököt, hogy a kérdéses ingatlant az alapbirtok kimutatásban és azonosítási jegyzékben hagyja a telekkönyvi tulajdonos nevében.

A *befejezett előmunkálatokat és segédadatokat* a birtokrendező mérnök a földmérési felügyelőséghez betérjeszti. Az előmunkálatok hibátlanúsága esetében az eljáró bíró az előmunkálatokat az érdekelt feleknek megmagyarázza, majd a kiküldött állami hitelesítő mérnök a netáni műszaki vonatkozású felszólalásokat megvizsgálja és a felmerült hiányok pótlása vagy kiigazítása után az előmunkálatokat hitelesítési záradékkal ellátja, amit az eljáró bíró és a hitelesítő mérnök írnak alá.

Az előmunkálatok folyama alatt az eljáró bíró olyan intézkedése ellen, mely az eljárás folyamatát megakasztja, szükségtelen munkálatok fogantatását rendel, vagy nem előirányzott költséggel jár, pénzbeli marasztalást vagy ezt helyettesítő elbánást tartalmaz, vagy a földművelésügyi miniszter és pénzügyminiszter, a törvényszék vagy más felsőbb bíróságnak az eljárás során tett határozatával ellenkezik, *előterjesztésnek* van helye. Ez a kihirdetéstől vagy kézbesítéstől számított 15 nap alatt a törvényszéknél írásban nyújtandó be.

Az előmunkálatok hitelesítése után az *érdemleges tárgyalás* következik, melynek feladata a tagosítandó területen fekvő, de kicsérelés alá nem eső birtokrészletek megállapítása az út- és árokhalózat megállapítása és kitűzése, a kiosztási tervzet elkészítése. Az utóbbi eljárás folyamán irányadó, hogy a kisebb birtokosok új birtoktagjait a község belterületéhez közelebb, illetőleg az általuk szabadon választható helyen, a nagyobbakat pedig távolabb, illetőleg a kisebb birtokosok birtoktagjainak elhelyezése után fennmaradó területeken kell elhelyezni. *Családi csoportok* is alakíthatók. Az új kiosztásnál minden-

telekkönyvi tulajdonosnak akár kizárólagos tulajdonában levő ingatlanai, akár az őt illető tulajdoni hányadrész helyett egyenértékű földet kell lehetőleg egy tagban kihasítani, úgy hogy korábbi ingatlanaival nemcsak egyenlő értékű legyen, de egyenlő gazdasági hasznot is jelentsen. A telekkönyvi tulajdonos nevéen hagyott, de más által tényleges birtokban tartott ingatlan helyett kiadandó tagot térképileg és természetben is külön kijelölve kell kihasítani. Hasznavehetetlen, vagy teljesen terméketlen területek senki illetményébe nem számíthatók be. Amikor a birtokrendező mérnök az érdekelt felekkel való tárgyalás útján az *elhelyezkedés tervezetét* előkészítette, az eljáró bíró a tervezet tárgyalására a helyszínére határnapot tűz. Ha a tervezetre nézve egyhangú megállapodás jött létre, a bíró az *egységset* jegyzőkönyvbe veszi és azt a törvényszékhez beterjeszti, ha egységgel az elhelyezkedés minden kérdésére nézve vagy egyes érdekeltekkel nem jött létre, a vitás kérdéseket a felek meghallgatásával szükség esetén a földmivelésügyi miniszter által kiküldött központi szakértőnek, a becslő bizottság elnökének, valamint az állami mérnöknek közreműködésével tárgyalja és egység hiányában a felvett jegyzőkönyvet a törvényszékhez beterjeszti. A törvényszék a tárgyalás alatt felmerült minden vitás kérdés felett lehetőleg egy ítéletben határoz.

Az érdemleges eljárás során az egység elfogadása vagy jóváhagyása tárgyában hozott végzés ellen alaki sérelmek vagy az egység teljességének hiánya miatt az ítéletátlárhoz egyfokú *felügyeletnek* van helye, az elhelyezkedés kérdésében hozott érdemleges ítélete ellen pedig az ítélet kézbesítésétől számított 15 nap alatt beadandó *fellebbezésnek* van helye a táblához és ennek ítélete ellen *felülvizsgálati kérelemnek* a Kúriához.

Az érdemleges egységet elfogadó végzés illetve az érdemleges ítélet jogerőre emelkedése után a birtokrendező mérnök az ítélet vagy egység *végrehajtásának tervét* készíti el. Ezt az állami mérnök felülvizsgálja. Amennyiben az eljáró bíró az érdemleges ítélettől vagy egységtől való eltéréshez nem járul hozzá, a kiigazításra záros határidőt tűz. A tervezet felülvizsgálata után, de a *helyszini kiosztás* előtt a mérnök kitűzési vázlatot készít, a birtok határának kövel való *állandó megjelölését* végzi el. A kiosztás folyamán vagy befejeztével az új tagokat az érdekelteknek egyenként, a távollévőket pedig a községi előljároság kiküldöttjének kimutatja. Az újabb felülvizsgálat során és a felszólalások tárgyalása alkalmával minden olyan panasz beterjeszthető, mely az érdekelt részéről előbb előterjeszthető nem volt, vagy mely az új birtoktag helyszini kiosztása után ismerhető fel. Az eljáró bíró, a törvényszék vagy felsőbbíróság által elrendelt kiigazításokat az eljáró mérnök eszközli.

Azután a bíró a végrehajtási tárgyalásra hirdetményileg megidézett összes érdekelt feleket a már előzőleg ideiglenesen foganatosított *birtokbaadásra* vonatkozólag általánosan felteendő kérdéssel meghallgatja és a hitelesítő mérnök által kimutatott és megvizsgált új tagokat helyszini eljárás nélkül birtokbaadottnak jelenti ki.

A rendelet részletesen tárgyalja a jogorvoslatokat, a kiküldetési és tagosítási költségeket, a birtokrendező mérnökök minősítését, jogosítványát, fegyelmi hatóságát a mérnök vizsgáló bizottság szervezetét és ügyrendjét, végül az úrbéri birtokrendezés, arányosítás, dűlőrendezés és a közös legelők és erdők tulajdonosainak és hányadrészeinek megállapítását.

E rendelet hatályba lépésének napjától kezdve tagosítási, arányosítási és úrbéri elkülönítési ügyekben az új rendelet intézkedései irányadók.